

iGen

Η γενιά του Internet

Jean M. Twenge, PhD

Γιατί τα σημερινά παιδιά είναι λιγότερο επαναστάτες,
περισσότερο ανεκτικά, λιγότερο ευτυχισμένα
και εντελώς απροετοίμαστα για την ενήλικη ζωή
(και τι σημαίνει αυτό για εμάς τους υπόλοιπους)

«Η δρ Twenge, χρησιμοποιώντας διαχρονικά επιστημονικά δεδομένα και προσωπικές συνεντεύξεις, ρίχνει φως σε μια γενιά η οποία είναι πραγματικά μοναδική. Ένα εύληπτο και κατατοπιστικό επιστημονικό ανάγνωσμα.»

–Larry D. Rosen, PhD, επίτιμος καθηγητής
και ένας από τους συγγραφείς του βιβλίου
The Distracted Mind: Ancient Brains in a High-Tech World

«Η κατεξοχήν ειδική στη μελέτη των γενεών επικεντρώνεται στη γενιά του Internet, την iGen. Ένα βιβλίο που αναφέρει αλήθειες και προκαλεί αίσθηση όσο κανένα άλλο του είδους.»

–Lisa Wade, PhD, συγγραφέας του *American Hookup*:
The New Culture of Sex on Campus

«Όλοι επιθυμούμε διακαώς να μάθουμε τις επιπτώσεις της κατάχρησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στους εφήβους. Τώρα, χάρη στις προσεκτικές αναλύσεις της δρ Twenge, τις γνωρίζουμε: τους κάνει μοναχικούς και ευαίσθητους –ιδίως τα κορίτσια. Διαβάστε αυτό το συναρπαστικό βιβλίο για να καταλάβετε πόσο πολύ διαφέρει η γενιά του Internet από τους Μιλένιαλ.»

–Jonathan Haidt, Σχολή Επιχειρήσεων Στερν στο Πανεπιστήμιο
της Νέας Υόρκης, συγγραφέας του *The Righteous Mind*

«Η Jean Twenge, αυθεντία στη μελέτη των διαφορών μεταξύ των γενεών, καταγράφει τις νέες νόρμες της σημερινής γενιάς. Ένα βιβλίο γεμάτο πλήθος ενδιαφέρουσες πληροφορίες, οι οποίες φωτίζουν πολλές μοναδικές πλευρές των σημερινών νέων.»

–Yalda T. Uhls, συγγραφέας του *Digital Dads*:
A Fact-Not-Fear Approach to Parenting in the Digital Age

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΙΓΕΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ; 9

Κεφάλαιο 1

ΑΝΑΒΟΛΗ: ΑΡΓΗ ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ 31

Κεφάλαιο 2

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ –Α, ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ..... 75

Κεφάλαιο 3

ΟΧΙ ΠΙΑ ΑΠΟ ΚΟΝΤΑ: ΕΙΜΑΙ ΜΑΖΙ ΣΟΥ, ΑΛΛΑ ΜΟΝΟ ΨΗΦΙΑΚΑ ... 103

Κεφάλαιο 4

ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ: Η ΝΕΑ ΚΡΙΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ 135

Κεφάλαιο 5

**ΑΘΡΗΣΚΕΙΑ: ΧΑΝΩ ΤΗΝ ΠΙΣΤΗ ΜΟΥ
(ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΟΥ) 173**

Κεφάλαιο 6

**ΑΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΧΩΡΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ:
ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΛΙΓΟΤΕΡΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ 207**

Κεφάλαιο 7

**ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ:
ΜΕΡΟΔΟΥΛΙ ΜΕΡΟΦΑΪ –ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΨΩΝΙΑ 257**

Κεφάλαιο 8

ΑΣΑΦΕΙΑ: ΣΕΞ, ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ..... 289

Κεφάλαιο 9

ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΛΟΑΔ, ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΦΥΛΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ	323
---	------------

Κεφάλαιο 10

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ	369
------------------------------------	------------

Συμπέρασμα

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ –ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗ – ΤΗΣ IGEN.....	409
---	------------

<i>Παραρτήματα.....</i>	<i>447</i>
-------------------------	------------

<i>Σημειώσεις</i>	<i>545</i>
-------------------------	------------

<i>Ευχαριστίες.....</i>	<i>569</i>
-------------------------	------------

<i>Ευρετήριο</i>	<i>573</i>
------------------------	------------

<i>Σχετικά με τη συγγραφέα</i>	<i>591</i>
--------------------------------------	------------

Εισαγωγή

Ποια είναι η iGen και πώς την αναγνωρίζουμε;

Όταν πετυχαίνω τη 13χρονη Αθίνα γύρω στο μεσημέρι μιας καλοκαιριάτικης μέρας, ακούγεται αγουροξυπνημένη. Κουβεντιάζουμε για λίγο σχετικά με τα αγαπημένα της τραγούδια και τις αγαπημένες της εκπομπές στην τηλεόραση και τη ρωτάω τι της αρέσει να κάνει με τις φίλες της. «Πηγαίνουμε στο mall», λέει. «Οι γονείς σας σας πάνε εκεί και σας αφήνουν;» ρωτάω, καθώς μου έρχονται στη μνήμη τα δικά μου γυμνασιακά χρόνια, τη δεκαετία του 1980, τότε που οι λιγοστές ώρες που περνούσα με τις φίλες μου δίχως την παρουσία των γονέων ήταν σκέτη απόλαυση. «Όχι –πηγαίνω με την οικογένειά μου», απαντά. «Πηγαίνουμε με τη μαμά μου και τους αδερφούς μου και περπατάμε λίγο πιο πίσω τους. Αρκεί να λέω στη μαμά μου πού πηγαίνουμε. Πρέπει να της δίνω αναφορά πού βρίσκομαι κάθε μία ή μισή ώρα.»

Η βόλτα στο mall, με τη μαμά σου να κυκλοφορεί κάπου εκεί γύρω, δεν είναι η μόνη διαφορά στην κοινωνική ζωή των εφήβων σήμερα. Η Αθίνα και οι φίλες της από το γυμνάσιο στο Χιούστον του Τέξας επικοινωνούν με τα τηλέφωνά τους περισσότερο απ' ό,τι συναντιούνται από κοντά. Αγαπημένο τους μέσο είναι το Snapchat, μια εφαρμογή για smartphone η οποία επιτρέπει στους χρήστες να στέλνουν φωτογραφίες που σύντομα εξαφανίζονται. Τους αρέσει κυρίως το «φίλτρο σκύλου» του Snapchat, που κολ-

λάει καρτουνίστικη μύτη και αυτιά σκύλου στα κεφάλια των ανθρώπων που φωτογραφίζονται. «Είναι απίθανο –το πιο γλυκούλι φίλτρο που υπάρχει», λέει. Φροντίζουν να ενημερώνουν τα Snapstreaks, που δείχνουν πόσες μέρες στη σειρά επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω Snapschat. Μερικές φορές τραβούν στιγμιότυπα οθόνης (screenshot) με κάποιες ιδιαίτερα γελοίες φωτογραφίες φίλων, για να τις κρατήσουν για αργότερα –«Είναι ό,τι πρέπει για εκβιασμό».

Η Αθίνα λέει ότι πέρασε το μεγαλύτερο μέρος του καλοκαιριού μόνη στο δωμάτιό της με το τηλέφωνό της. «Καλύτερα να τη βγάλω με το τηλέφωνό μου στο δωμάτιό μου και να βλέπω Netflix, παρά να περνάω την ώρα μου με την οικογένειά μου. Αυτό κάνω σχεδόν όλο το καλοκαίρι. Τη βγάλω με το τηλέφωνό μου περισσότερο απ' όσο βρίσκομαι με πραγματικούς ανθρώπους.» Έτσι κάνει η γενιά της, λέει. «Δεν είχαμε τη δυνατότητα να δούμε πώς είναι η ζωή χωρίς iPad ή iPhone. Νομίζω ότι γουστάρουμε τα τηλέφωνα μας περισσότερο απ' ό,τι γουστάρουμε τους πραγματικούς ανθρώπους.»

Η iGen είναι εδώ.

Γεννημένα από το 1995 και μετά, τα μέλη της συγκεκριμένης γενιάς μεγάλωσαν με κινητά τηλέφωνα, είχαν σελίδα στο Instagram προτού πάνε στο λύκειο και δεν θυμούνται πώς ήταν ο κόσμος πριν από το Διαδίκτυο.

Τα μεγαλύτερα σε ηλικία μέλη της iGen διένυαν τα πρώτα χρόνια της εφηβείας όταν λανσαρίστηκε το iPhone το 2007 και πήγαιναν λύκειο όταν εμφανίστηκε στο προσκήνιο το iPad το 2010. Το *i* στις ονομασίες αυτών των συσκευών σημαίνει *Internet*, και το Διαδίκτυο εμπορευματοποιήθηκε το 1995. Αν είναι να πάρει αυτή η γενιά το όνομά της από κάτι, αυτό μπορεί κάλλιστα να είναι το iPhone: σύμφωνα με έρευνα μάρκετινγκ που πραγματοποιήθηκε το φθινόπωρο του 2015, δύο στους τρεις Αμερικανούς εφήβους ήταν κάτοχοι iPhone, αναλογία που αντιστοιχεί στο μέγιστο ποσοστό κορεσμού αγοράς που μπορεί να παρουσιάσει ένα προϊόν. «Δεν γίνεται να μην έχεις iPhone», δήλωσε μια δεκαεπτά-

χρονη σε συνέντευξη στο *American Girls*, ένα αποκαλυπτικό βιβλίο για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. «Είναι λες και η Apple έχει το μονοπώλιο στην εφηβεία.»*

Η απόλυτη επικράτηση του smartphone μεταξύ των εφήβων είχε αλυσιδωτές αντιδράσεις σε κάθε τομέα της ζωής των μελών της iGen, από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μέχρι την ψυχική υγεία τους. Πρόκειται για την πρώτη γενιά η οποία έχει συνεχή πρόσβαση στο Διαδίκτυο, όποτε το επιθυμεί. Ακόμα και αν το smartphone τους είναι Samsung και το τάμπλετ τους είναι Kindle, όλοι αυτοί οι νέοι ανήκουν στην iGen. (Και ναι, αυτό ισχύει ακόμα και για άτομα χαμηλότερου εισοδήματος: έφηβοι από μη προνομιούχες ομάδες περνούν πλέον στο Διαδίκτυο όσον χρόνο περνούν και οι έφηβοι με περισσότερα μέσα –μια ακόμα επίδραση των smartphone.) Ο μέσος έφηβος τσεκάρει το τηλέφωνό του πάνω από ογδόντα φορές τη μέρα.

Όμως η τεχνολογία δεν αποτελεί τη μόνη αλλαγή που διαμορφώνει τούτη τη γενιά. Το *i* στο iGen αντιπροσωπεύει τον *ατομικισμό* (individualism) που θεωρείται δεδομένος από τα μέλη της και αποτελεί μια ευρεία τάση, στην οποία βασίζεται το παγιωμένο αίσθημα ισότητας που τους χαρακτηρίζει, καθώς και η απόρριψη των παραδοσιακών κοινωνικών κανόνων. Ανταναικλά, επίσης, την *εισοδηματική ανισότητα* (income inequality) που γεννά ένα βαθύ αίσθημα ανασφάλειας μεταξύ των μελών της iGen, τα οποία ανησυχούν για το αν θα καταφέρουν να κάνουν ό,τι πρέπει για να επιτύχουν οικονομικά, για να γίνουν «έχοντες» και όχι «μη έχοντες». Λόγω αυτών αλλά και πολλών ακόμα επιδράσεων, η iGen ξεχωρίζει από κάθε άλλη προηγούμενη γενιά όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της περνούν τον χρόνο τους, αλλά και όσον αφορά τη συμπεριφορά τους και τη στάση τους απέναντι στη θρησκεία, τη σεξουαλικότητα και την πολιτική. Κοινωνικοποιούνται με εντελώς καινούριους τρόπους, απορρίπτουν πάλαι ποτέ ιερά κοινωνικά ταμπού και επιθυμούν διαφορετικά πράγμα-

* Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις τέλους ξεκινούν στη σελίδα 545 του βιβλίου.

τα από τη ζωή και τη σταδιοδρομία τους. Έχουν εμμονή με την ασφάλεια και τρέμουν για το οικονομικό μέλλον τους, ενώ δεν ανέχονται καμία μορφή ανισότητας με βάση το φύλο, τη φυλή ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Είναι αυτοί, κυρίως, που πλήττονται από τη χειρότερη κρίση ψυχικής υγείας εδώ και δεκαετίες, καθώς τα ποσοστά κατάθλιψης και αυτοχειρίας μεταξύ των εφήβων έχουν εκτιναχθεί στα ύψη από το 2011 και μετά. Σε αντίθεση με την επικρατούσα άποψη ότι σήμερα τα παιδιά μεγαλώνουν πιο γρήγορα απ' ό,τι μεγάλωναν οι προηγούμενες γενιές, οι iGener μεγαλώνουν πιο αργά: Σήμερα οι 18χρονοι φέρονται όπως κάποτε φέρονταν οι 15χρονοι, ενώ οι 13χρονοι φέρονται σαν 10χρονοι. Από σωματική άποψη οι έφηβοι είναι ασφαλέστεροι από ποτέ άλλοτε, είναι όμως πιο ευάλωτοι ψυχικά.

Αντλώντας υλικό από τέσσερις μεγάλες, εθνικής εμβέλειας έρευνες που διεξάχθηκαν με συμμετοχή 11 εκατομμυρίων Αμερικανών από τη δεκαετία του 1960, εντόπισα δέκα σημαντικές τάσεις που διαμορφώνουν τα μέλη της iGen και, σε τελική ανάλυση, όλους μας: *αναβολή* (επέκταση της παιδικής ηλικίας στην εφηβεία), *Διαδίκτυο* (πόση ώρα πραγματικά περνούν με τα τηλέφωνα τους –και τι έχει αντικαταστήσει), *όχι πια από κοντά* (η κάμψη της αυτοπρόσωπης κοινωνικής αλληλεπίδρασης), *ανασφάλεια* (απότομη αύξηση προβλημάτων ψυχικής υγείας), *αθρησκεία* (παρακμή της θρησκείας), *αυτοπροστασία χωρίς εσωτερικότητα* (ενδιαφέρον για την ασφάλεια και μείωση της συμμετοχής στα κοινά), *εισοδηματική ανασφάλεια* (νέες στάσεις απέναντι στην εργασία), *απροσδιοριστία* (νέες στάσεις απέναντι στο σεξ, τις σχέσεις και τα παιδιά), *άρνηση του αποκλεισμού* (αποδοχή, ισότητα και ελευθερία του λόγου) και *ανεξαρτησία* (σε ό,τι αφορά τις πολιτικές τους απόψεις). Η iGen είναι ο ιδανικός χώρος για να αναζητήσουμε τάσεις που θα διαμορφώσουν την κουλτούρα μας τα προσεχή έτη, καθώς τα μέλη της είναι μεν πολύ μικρής ηλικίας, αλλά είναι και αρκετά μεγάλα ώστε να εκφράζουν τις απόψεις τους και να αναφέρονται στις εμπειρίες τους.

Ερευνώ τις διαφορές ανάμεσα στις γενιές εδώ και σχεδόν 25 χρόνια, έχοντας ξεκινήσει από τότε που ήμουν μια 22χρονη υποψήφια διδάκτορας στην Ψυχολογία της Προσωπικότητας, στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν. Τότε εστίαζα την προσοχή μου στις διαφορές ανάμεσα στη δική μου γενιά, τη Γενιά X (Generation X), και τους Boomer, τη γενιά της μεταπολεμικής έκρηξης των γεννήσεων (διαφορές που, μεταξύ άλλων, είχαν να κάνουν κυρίως με την ενίσχυση της ισότητας μεταξύ φύλων και την αύξηση του άγχους).² Με τον καιρό, εντόπισα μια ευρεία γκάμα από διαγενεακές διαφορές στις συμπεριφορές, τις στάσεις και τα προσωπικά χαρακτηριστικά που διέκριναν τους Μιλένιαλ, τη γενιά που τα μέλη της γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Αποκορύφωμα αυτής της έρευνας αποτέλεσε το βιβλίο μου *Generation Me* (Η Γενιά του Εγώ), που εκδόθηκε το 2006, επικαιροποιήθηκε το 2014, και αποτελεί μια ματιά στις διαφορές ανάμεσα στους Μιλένιαλ και τους προκατόχους τους.³ Οι περισσότερες διαγενεακές διαφορές που καθόριζαν τη Γενιά X και τους Μιλένιαλ προέκυψαν βαθμιαία και έφτασαν στο μέγιστο σημείο τους μόνο μετά από μία ή δύο δεκαετίες σταθερής αλλαγής. Ήμουν συνηθισμένη σε γραφικές παραστάσεις τάσεων που θύμιζαν λόφους οι οποίοι αργά αργά μετατρέπονταν σε κορυφές, καθώς οι πολιτισμικές αλλαγές άφηναν το στίγμα τους ξεκινώντας συγκρατημένα από έναν μικρό αριθμό νέων, για να μετατραπούν στην πορεία σε ορμητικό κύμα.

Όμως, γύρω στο 2012, άρχισα να παρατηρώ μεγάλες, απότομες μεταβολές στη συμπεριφορά και τη συναισθηματική κατάσταση των εφήβων. Έξαφνα, οι γραφικές παραστάσεις άρχισαν να θυμίζουν απότομες οροσειρές –ξαφνικές κατηφόρες διέγραφαν κέρδη δεκαετιών μέσα σε μόλις μερικά χρόνια· μετά από βαθμιαίες ανόδους ή διαστήματα στασιμότητας που διαρκούσαν χρόνια, παρουσιάζονταν απότομες πλαγιές που εκτίνασσαν κάποια χαρακτηριστικά σε άνευ προηγουμένου υψηλά επίπεδα. Σε όλες μου τις αναλύσεις διαγενεακών δεδομένων –κάποιες από τις

οποίες ξεκινούσαν ακόμα και από τη δεκαετία του 1930– δεν είχαν ποτέ κάτι τέτοιο.

Αρχικά αναρωτήθηκα αν επρόκειτο για τυχαίες αναλαμπές που θα εξαφανίζονταν μετά από ένα ή δύο χρόνια. Δεν εξαφανίζονταν, όμως –οι τάσεις συνεχίζονταν, παγιώνονταν και συχνά έφταναν σε πρωτοφανή επίπεδα. Καθώς εντρυφούσα στα δεδομένα, άρχισε να αναδύεται ένα μοτίβο: πολλές από τις μεγάλες αλλαγές ξεκινούσαν γύρω στο 2011 ή το 2012. Ήταν πολύ αργά για να οφείλονται στη Μεγάλη Ύφεση, η οποία επισήμως κράτησε από το 2007 μέχρι το 2009.

Και τότε μου πέρασε από το μυαλό το εξής: Η διετία 2011-12 ήταν ακριβώς η περίοδος κατά την οποία οι περισσότεροι Αμερικανοί άρχισαν να έχουν στην κατοχή τους κινητά τηλέφωνα με πρόσβαση στο Διαδίκτυο, τα οποία είναι ευρύτερα γνωστά ως «smartphone». Προϊόν αυτής της αιφνίδιας μεταβολής είναι η iGen.

Αυτού του είδους οι ευρείες γενεακές μεταβολές έχουν μεγάλες επιπτώσεις. Μια ολόκληρη ομάδα νεαρών ατόμων που ενεργούν και σκέφτονται διαφορετικά –διαφορετικά ακόμα και σε σύγκριση με τους γείτονές τους, τους Μιλένιαλ– μπαίνει στα πρώτα στάδια της ενήλικης ζωής. Πρέπει να τους καταλάβουμε όλοι μας: οι φίλοι, οι γονείς και οι οικογένειες που τους νοιάζονται, οι επιχειρήσεις που αναζητούν νέα στελέχη, τα κολέγια και τα πανεπιστήμια που εκπαιδεύουν και καθοδηγούν τους φοιτητές, και οι μαρκετίστες που ψάχνουν να βρουν πώς θα τους πουλήσουν πράγματα. Τα μέλη της iGen πρέπει, επίσης, να κατανοήσουν τους εαυτούς τους, καθώς εξηγούν στους πρεσβυτέρους τους αλλά και στους ελαφρώς μεγαλύτερους συνομηλίκους τους πώς αντιμετωπίζουν τον κόσμο και σε τι διαφέρουν.

Οι διαγενεακές διαφορές είναι μεγαλύτερες και πιο επιδραστικές από ποτέ άλλοτε. Η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στους Μιλένιαλ και τους προκατόχους τους αφορούσε την κοσμοθεωρία, καθώς η γενιά αυτή επικεντρωνόταν κυρίως στο εγώ και λιγότερο στους κοινωνικούς κανόνες (εξ ου και ο όρος *Generation Me*

[Γενιά του Εγώ]]. Λόγω, όμως, της δημοτικότητας των smart-phone, η κυριότερη διαφορά έχει να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο οι iGener περνούν την ώρα τους. Οι καθημερινές εμπειρίες τους από τη ζωή είναι ριζικά διαφορετικές από εκείνες των προκατόχων τους. Από κάποιες απόψεις πρόκειται για μια ακόμα πιο θεμελιώδη γενεακή μεταβολή από εκείνη που δημιούργησε τους Μιλένιαλ· ίσως γι' αυτό οι τάσεις που ανήγγειλαν την άφιξη της iGen ήταν τόσο αιφνίδιες και τόσο έντονες.

Διαχωρισμός γενεών με βάση τα έτη γέννησης

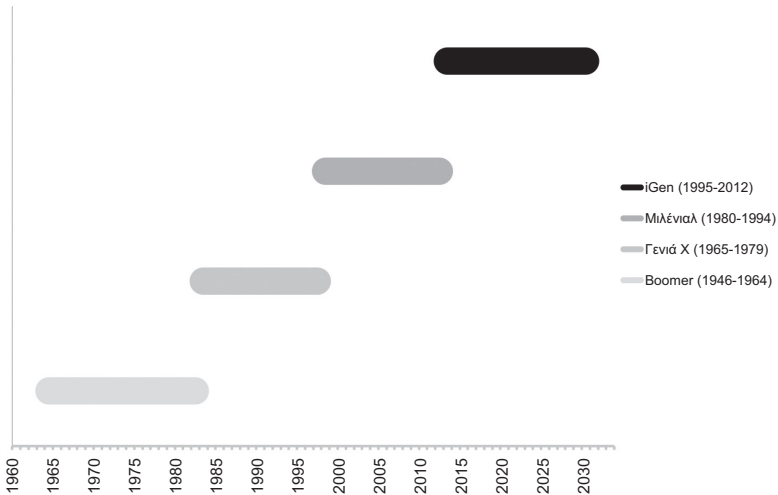
Η ιλιγγιώδης ταχύτητα της τεχνολογικής αλλαγής έχει δημιουργήσει ένα εκπληκτικά μεγάλο χάσμα ανάμεσα σε όσους γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1980 και όσους ήρθαν στη ζωή τη δεκαετία του 1990. «Δεν είμαι πραγματική ψηφιακή ιθαγενής», έγραψε στους *New York Times* η Τζούλιετ Λάπιντος (Juliet Lapidus), γεννημένη το 1983.⁴ «Το Διαδίκτυο δεν ήταν κάτι δεδομένο στη φύση. Έπρεπε να μάθω τι ήταν και πώς να το χρησιμοποιώ. (...) Έπρεπε να φτάσω στα 19 για να αποκτήσω κινητό τηλέφωνο.» Η Λάπιντος ήταν 19 ετών το 2002, τότε που για να στείλεις γραπτό μήνυμα έπρεπε να πιέσεις το ίδιο πλήκτρο πολλές φορές, ενώ για να σερφάρεις στο Διαδίκτυο έπρεπε να δουλεύεις με υπολογιστή γραφείου. Όταν λανσαρίστηκε το iPhone μόλις πέντε χρόνια αργότερα, το 2007, όλα αυτά άλλαξαν. Οι iGener αποτέλεσαν την πρώτη γενιά που μπήκε στην εφηβεία έχοντας ήδη στα χέρια της smartphone –χτυπητή διαφορά, με εκτεταμένες επιπτώσεις.

Η iGen έφτασε εδώ ταχύτερα απ' ό,τι περίμενε ο οποιοσδήποτε. Μέχρι πρόσφατα, οι αναφορές σε ζητήματα γενεών εστιάζονταν κυρίως στους Μιλένιαλ, που μερικές φορές ορίζονται ως οι Αμερικανοί που γεννήθηκαν από το 1980 μέχρι το 1999. Όμως αυτό είναι ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα για μια πρόσφατη γενιά: Η Γενιά X, η αμέσως προηγούμενη από τους Μιλένιαλ, κράτησε μόλις δεκατέσσερα χρόνια, από το 1965 μέχρι το 1979. Αν η γενιά των Μιλένιαλ κρατήσει όσο η Γενιά X, το τελευταίο έτος γέννησης

κάποιου Μιλένιαλ είναι το 1994, πράγμα που σημαίνει ότι η iGen ξεκινά με τους γεννηθέντες το 1995 –κατά βολική σύμπτωση, την ίδια χρονιά γεννήθηκε και το Διαδίκτυο. Γύρω στο 1995 εντοπίζονται και άλλα ορόσημα. Το 2006 το Facebook άρχισε να δέχεται κάθε άτομο ηλικίας άνω των 13 ετών –άρα, οι γεννηθέντες από το 1993 και μετά είχαν τη δυνατότητα να περάσουν ολόκληρη την εφηβεία τους σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης. Η τοποθέτηση του ορίου αυτού στα μέσα της δεκαετίας του 1990 φαίνεται λογική και με βάση τα τεκμηριωμένα δεδομένα: Το 2011, έτος κατά το οποίο άρχισαν να αλλάζουν τα πάντα σε ό,τι αφορά τα ερευνητικά δεδομένα, τα άτομα 13 έως 18 ετών που απαντούσαν στα ερωτηματολόγια είχαν γεννηθεί μεταξύ 1993 και 1998.

Η iGen μπορεί να λήξει ανά πάσα στιγμή· εγώ θα πόνταρα στα 14 με 17 χρόνια μετά το 1995. Αυτό θα σήμαινε πως οι τελευταίοι iGener γεννήθηκαν κάπου μεταξύ 2009 και 2015, με το 2012 να βρίσκεται στο μέσον αυτού του διαστήματος. Αυτό σημαίνει ότι τα έτη γεννήσεως των μελών της iGen εντοπίζονται στο διάστημα 1995-2012. Με την πάροδο του χρόνου τα όρια αυτά μπορεί να προσαρμοστούν προς τα πάνω ή προς τα κάτω, αλλά το διάστημα 1995-2012 αποτελεί μια καλή αφετηρία. Πολλά θα εξαρτηθούν από την τεχνολογία που θα αναπτυχθεί μέσα στα επόμενα δέκα χρόνια και από το αν αυτή θα αλλάξει τις ζωές των νέων όσο τις άλλαξε το smartphone. Με δεδομένο το διάστημα 1995-2012, τα πρώτα μέλη της iGen αποφοίτησαν από το λύκειο το 2012 και τα τελευταία θα αποφοιτήσουν το 2030 (δείτε Σχήμα 0.1).

Κάθε όριο διαχωρισμού γενεών είναι αυθαίρετο· δεν υπάρχει ακριβής επιστημονική μέθοδος ή επίσημη συναίνεση για να προσδιορίζεται ποια έτη γέννησης ανήκουν σε ποια γενιά. Επιπλέον, τα άτομα που έχουν γεννηθεί αμέσως πριν και αμέσως μετά το όριο έχουν ουσιαστικά βιώσει την ίδια κουλτούρα, ενώ άτομα που έχουν γεννηθεί με απόσταση δέκα ετών, αλλά θεωρητικά ανήκουν στην ίδια γενιά, έχουν βιώσει μια διαφορετική κουλτούρα. Παρ' όλα αυτά, οι γενεακές ταμπέλες που συνοδεύονται από συγκεκρι-

Σχήμα 0.1. Χρονικό διάστημα κατά το οποίο κάθε γενιά κυριάρχησε στους πληθυσμούς των τελειοφοίτων λυκείου και πρωτοετών πανεπιστημίου, με βάση τα διαχωριστικά όρια των ετών γέννησης κάθε γενιάς.

μένα όρια είναι χρήσιμες· όπως τα σύνορα των δήμων, έτσι και τα είδη προσωπικοτήτων ή ο καθορισμός της ηλικίας των 18 ετών ως ορίου επίσημης ενηλικίωσης μας επιτρέπουν να ορίζουμε και να περιγράφουμε τους ανθρώπους, παρά τους προφανείς περιορισμούς που συνεπάγεται η χρήση μιας ξεκάθαρης διαχωριστικής γραμμής και παρά το γεγονός ότι μια θολή διαχωριστική γραμμή ανταποκρίνεται περισσότερο στην πραγματικότητα. Όπου και αν τοποθετήσουμε το όριο, πρέπει οπωσδήποτε να κατανοούμε ότι όσοι γεννήθηκαν μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990 διαφέρουν από όσους είχαν γεννηθεί μόλις μερικά χρόνια νωρίτερα.

Το όνομα

Ως χαρακτηρισμός, η ονομασία *iGen* είναι συνεκτική, ευρεία και σχετικά ουδέτερη. Τουλάχιστον ένας συγγραφέας έχει χαρακτηρίσει την ονομασία *iGen* «άχρωμη», αλλά αυτό αποτελεί στην

πραγματικότητα ένα από τα υπέρ της. Ο χαρακτηρισμός μιας γενιάς πρέπει να είναι αρκετά περιεκτικός ώστε να αντανακλά ένα εκτεταμένο σύνολο ανθρώπων και αρκετά ουδέτερος ώστε να γίνεται αποδεκτός από την ίδια τη γενιά, καθώς και από τις παλαιότερες. Πρέπει, επίσης, να αντανακλά κάτι από τις εμπειρίες της –και, σε ό,τι αφορά τους iGener, το Διαδίκτυο και τα smartphone έχουν μέχρι στιγμής καθορίσει μεγάλο μέρος των εμπειριών τους. Το γνωστό περιοδικό *AdvertisingAge* έχει υποστηρίξει το *iGen* ως την καλύτερη ονομασία για τη μετα-Μιλένιαλ γενιά. «Πιστεύουμε πως αυτή η ονομασία είναι η πιο ταιριαστή, καθώς και ότι θα συμβάλει με τον καλύτερο τρόπο στην κατανόηση αυτής της γενιάς», δήλωσε στην εφημερίδα *USA Today* ο Ματ Καρμικάικλ (Matt Carmichael), διευθυντής στρατηγικής δεδομένων του *AdvertisingAge*.⁵

Μια άλλη ονομασία που προτάθηκε για αυτή την ομάδα είναι το *Γενιά Z*. Η ονομασία αυτή, όμως, λειτουργεί μόνο αν η προηγούμενη γενιά αποκαλείται *Γενιά Y*, και σχεδόν κανένας δεν χρησιμοποιεί αυτόν τον όρο τώρα που έχει επικρατήσει ο όρος *Μιλένιαλ*. Έτσι, ο όρος *Γενιά Z* αποδεικνύεται θνησιγενής. Για να μην αναφέρουμε ότι οι νέοι δεν θέλουν να παίρνουν το όνομα μιας παλαιότερης γενιάς. Γι' αυτό ποτέ δεν έπιασε η ονομασία *Baby Busters* στην περίπτωση της Γενιάς X και η ονομασία *Γενιά Y* στην περίπτωση των Μιλένιαλ. Η ονομασία *Γενιά Z* είναι παράγωγη, ενώ οι γενεακοί χαρακτηρισμοί που μένουν είναι πάντα πρωτότυποι.

Ο Νιλ Χάου (Neil Howe), που μαζί με τον αείμνηστο Γουίλιαμ Στράους (William Strauss) έπλασαν τον όρο *Μιλένιαλ*, έχει προτείνει η επόμενη γενιά να ονομαστεί *Homelanders*, δεδομένου ότι μεγάλωσε την εποχή της εθνικής ασφάλειας (homeland security).⁶ Αμφιβάλλω ότι υπάρχει γενιά που θέλει να πάρει το όνομά της από την κρατική υπηρεσία που σε υποχρεώνει να βγάζεις τα παπούτσια σου στο αεροδρόμιο. Ο Χάου πιστεύει, επίσης, πως η γενιά μετά τους Μιλένιαλ δεν ξεκινά πριν από τους γεννηθέντες το

2005, κάτι που φαίνεται μάλλον απίθανο με δεδομένο τον ταχύ ρυθμό τεχνολογικής εξέλιξης και τις αιφνίδιες αλλαγές στα χαρακτηριστικά των εφήβων και στον τρόπο με τον οποίο αξιοποιούν τον χρόνο τους –αλλαγές οι οποίες ξεκινούν γύρω στο 2011. Έχουν προταθεί και άλλες ονομασίες. Το 2015, έφηβοι που μετείχαν σε σφυγμομέτρηση του MTV επέλεξαν ως προτιμώμενη ονομασία της γενιάς τους το *Ιδρυτές (Founders)*.⁷ Ναι, αλλά: ιδρυτής τίνος πράγματος;

Απ' όσο ξέρω, ήμουν η πρώτη που χρησιμοποίησε τον όρο *iGen*, τον οποίο παρουσίασα στην πρώτη έκδοση του βιβλίου μου *Generation Me*, τον Απρίλιο του 2006.⁸ Χρησιμοποιώ εδώ και κάποιον καιρό τον όρο *iGen* για να αναφέρομαι στη γενιά μετά τους Μιλένιαλ· το 2010 έδωσα την ονομασία *iGen Consulting* στην εταιρεία διεξαγωγής διαλέξεων και παροχής συμβουλών που διευθύνω.

Τα δεδομένα

Η μέχρι στιγμής γνώση μας για την iGen μόλις αρχίζει να διαμορφώνεται. Οι σφυγμομετρήσεις κοινής γνώμης δείχνουν ότι το 29% των νεαρών ενηλίκων δεν έχει σχέση με καμία θρησκεία ή ότι το 86% των εφήβων ανησυχεί σε ό,τι αφορά την εύρεση εργασίας. Όμως αυτές οι εφάπαξ σφυγμομετρήσεις μπορεί να αντανakλούν πεποιθήσεις που αφορούν συνολικά τους νέους όλων των γενεών. Οι έφηβοι Boomer ή οι έφηβοι της Γενιάς X, στις δεκαετίες του 1970 ή του 1990, μπορεί επίσης να γύριζαν την πλάτη στη θρησκεία και να ανησυχούσαν για το αν θα έβρισκαν δουλειά. Οι εφάπαξ σφυγμομετρήσεις χωρίς ομάδα σύγκρισης δεν μας λένε τίποτα για την πολιτισμική αλλαγή ή τις ιδιαίτερες εμπειρίες των iGener. Δεν γίνεται να αντλούμε διαγενεακά συμπεράσματα με δεδομένα που αφορούν μόνο μία γενιά. Όμως, μέχρι στιγμής, σχεδόν όλα τα βιβλία και τα άρθρα σχετικά με την iGen έχουν βασιστεί σε σφυγμομετρήσεις μηδαμινής χρησιμότητας, όπως αυτές.

Υπάρχουν και εφάπαξ σφυγμομετρήσεις που περιλαμβάνουν μέλη περισσότερων γενεών. Καλύτερα έτσι, αλλά κι αυτές έχουν ένα σημαντικό μειονέκτημα: Αδυνατούν να διαχωρίσουν την επίδραση της ηλικίας από την επίδραση της γενιάς. Αν σε μια μελέτη διαπιστώνεται (παραδείγματος χάρη) ότι οι iGener θέλουν να κάνουν φίλους από τον χώρο εργασίας περισσότερο απ' ό,τι η Γενιά Χ, αυτό ίσως συμβαίνει επειδή οι iGener είναι νέοι και ελεύθεροι, ενώ όσοι ανήκουν στη Γενιά Χ είναι μεγαλύτεροι και παντρεμένοι. Σε μια εφάπαξ έρευνα δεν είναι δυνατόν να καταλάβεις τι από τα δύο ισχύει. Αυτό είναι δυσάρεστο, επειδή ο εντοπισμός διαφορών που βασίζονται στην ηλικία δεν μας λέει και πολλά για το τι έχει αλλάξει –κατά πόσον αυτό που αποτελούσε κίνητρο για τους νεαρούς εργαζομένους ή φοιτητές πριν από δέκα χρόνια θα αποτελέει κίνητρο και σήμερα.

Για να καταλάβουμε πραγματικά τι το μοναδικό έχει αυτή η γενιά –τι το πραγματικά καινούριο έχει–, πρέπει να συγκρίνουμε την iGen με τη νεολαία προηγούμενων γενεών. Πρέπει να συγκεντρώνουμε διαχρονικά δεδομένα. Αυτό κάνουν οι μεγάλης κλίμακας διαχρονικές έρευνες που αναλύω σε αυτό το βιβλίο: θέτουν κάθε χρόνο τις ίδιες ερωτήσεις σε νέους ανθρώπους, έτσι ώστε να είναι δυνατή η σύγκριση των απαντήσεών τους σε βάθος αρκετών γενεών.

Αντλώ στοιχεία κυρίως από τέσσερις βάσεις δεδομένων. Στο πλαίσιο της πρώτης, που αποκαλείται Monitoring the Future (MtF), από το 1976 και μετά τίθενται κάθε χρόνο πάνω από χίλιες ερωτήσεις σε τελειόφοιτους λυκείου (μαθητές της 12ης τάξης), ενώ από το 1991 και μετά τίθενται ερωτήσεις και σε μαθητές της 8ης και 10ης. Στο πλαίσιο του Youth Risk Behavior Surveillance System (YRBSS, υπεύθυνο για τη διεξαγωγή του οποίου είναι το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων των ΗΠΑ [Centers for Disease Control and Prevention]), πραγματοποιούνται έρευνες ερωτηματολογίου μεταξύ μαθητών λυκείου από το 1991. Η American Freshman (AF) Survey, που

διεξάγεται από το Ινστιτούτο Ερευνών Ανώτερης Παιδείας (Higher Education Research Institute), θέτει ερωτήσεις σε φοιτητές που εισάγονται σε κολέγια και πανεπιστήμια τετραετούς φοίτησης από το 1966. Τέλος, η General Social Survey (GSS) εξετάζει ενηλίκους 18 ετών και άνω από το 1972. (Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με αυτές τις έρευνες και τις μεθόδους τους, δείτε Παράρτημα 1.) Οι έρευνες αυτές μπορούν να μας δείξουν πώς γλεντούσαν οι Boomer όταν πήγαιναν λύκειο τη δεκαετία του 1970, πώς πάρταρε η Γενιά Χ τη δεκαετία του 1980, πώς την έβρισκαν οι Μιλένιαλ κατά τη δεκαετία του 2000 και πώς αφήνει το στίγμα της η iGen στη δεκαετία του 2010.

Συγκρίνοντας τις ίδιες ηλικίες κάθε γενιάς, μπορούμε να παρατηρήσουμε τις απόψεις που έχουν οι νέοι για τον εαυτό τους, αντί να βασιζόμαστε στις αναμνήσεις ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας για μια εποχή που έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί. Μπορούμε να διακρίνουμε διαφορές που οφείλονται σε πολιτισμικές αλλαγές και όχι στην ηλικία. Τις διαφορές αυτές δεν γίνεται να τις αγνοήσουμε λέγοντας ότι «έτσι ήταν ανέκαθεν οι νέοι». Για την ακρίβεια, οι έρευνες αυτές δείχνουν ότι οι νέοι σήμερα διαφέρουν αρκετά από τους νέους προηγούμενων δεκαετιών. Η σχετική νιότη αυτών των δειγμάτων είναι επίσης συναρπαστική –μας επιτρέπει να ρίξουμε μια ματιά στον τρόπο με τον οποίο οι iGener διαμορφώνουν τις ταυτότητές τους, αρχίζουν να αρθρώνουν τις απόψεις τους και βρίσκουν τον δρόμο τους για την ενηλικίωση.

Οι συγκεκριμένες πηγές δεδομένων έχουν τρία ακόμα χαρακτηριστικά πλεονεκτήματα. Πρώτον, χαρακτηρίζονται από μεγάλο μέγεθος και εύρος δειγμάτων, καθώς κάθε χρόνο συλλέγονται δεδομένα για χιλιάδες ανθρώπους που έχουν απαντήσει ανωνύμως σε εκατοντάδες ερωτήσεις. Συνολικά, έχουν διανεμηθεί ερωτηματολόγια σε 11 εκατομμύρια ανθρώπους. Δεύτερον, οι υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των ερευνών φρόντισαν να εξασφαλίσουν ότι τα άτομα που απάντησαν στις ερωτήσεις

iGen

Η γενιά του Internet

Γεννήθηκαν μετά το 1995. Μεγάλωσαν με κινητά τηλέφωνα, απέκτησαν σελίδα στο Instagram πριν καν πάνε σχολείο και δεν μπορούν να φανταστούν τον κόσμο χωρίς το Διαδίκτυο. Είναι η iGen, η γενιά του Internet.

Στο πολυσυζητημένο βιβλίο της, η Δρ Τζιν Τουένγκι σκιαγραφεί το αποκαλυπτικό πορτρέτο μιας γενιάς που ενηλικιώνεται βραδύτερα και με περισσότερο άγχος –αλλά είναι πιο ανεκτική και ασφαλής– από οποιαδήποτε άλλη γενιά στην Ιστορία. Αναλύοντας δεδομένα από έρευνες δεκαετιών, η Δρ Τουένγκι προσδιορίζει τις ασυνήθιστες απόψεις της Γενιάς του Internet σε θέματα θρησκείας, σεξουαλικότητας και πολιτικής, και διαπιστώνει πρωτοφανή επίπεδα άγχους και μοναξιάς. Καθώς αυτή η νέα γενιά ανθρώπων ενηλικιώνεται, δημιουργείται η επιτακτική ανάγκη σε γονείς, εκπαιδευτικούς και εργοδότες να την κατανοήσουν. Αναπόφευκτα, άλλωστε, η γενιά του Internet θα καθορίσει το μέλλον του κόσμου.

Βασιζόμενοι στην έρευνα της Jean Twenge για τη γενιά του Internet, οι μέτοχοι της Apple έγραψαν ανοικτή επιστολή καλώντας την εταιρεία να μελετήσει τον αντίκτυπο της χρήσης smartphone στην ανάπτυξη των παιδιών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

www.klidarithmos.gr

ISBN 978-960-461-927-6

9 789604 619276